

ОБЕЗЩЕТЕНИЯ И ПОМОЩИ, ИЗПЛАЩАНИ ОТ НОИ

Аспасия Петкова

Експерт по социално и здравно осигуряване

Ключови думи:

Обхват на осигуряването

Осигурителна информация

Парични обезщетения за временна неработоспособност

Парични обезщетения за майчинство

Парични обезщетения за отглеждане на малко дете

Помощи

Резюме

Държавното обществено осигуряване предоставя обезщетения и помощи при временна неработоспособност, инвалидност, майчинство, безработица, старост и смърт, които заместват трудовото възнаграждение. Когато осигурените лица не са в състояние да полагат труд поради различни причини, тогава държавата осигурява средства на правоимащите, които се изплащат по определен ред и при определени условия.

Правата на осигурените лица са пряко свързани с вида на осигуряването, на което подлежат съгласно разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване. При изпълнение на определени изисквания осигурените лица имат право на парични обезщетения и помощи, които Националният осигурителен институт изплаща. Паричните обезщетения и помощите се изплащат за периоди и в размери, определени в Наредбата за работното време, почивките и отпуските, Наредбата за медицинската експертиза, Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване (НИИПОПДОО).

Осигурените лица подлежат на осигуряване за различни рискове в зависимост от полагания труд и други условия, уредени в чл. 4 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), като внасят осигурителните вноски в различни фондове. Лицата, които подлежат на държавно обществено осигуряване, се осигуряват във:

- фонд "Общо заболяване и майчинство" за временна неработоспособност, временно намалена работоспособност и майчинство;
- фонд "Пенсии" за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт;
- фонд "Трудова злополука и професионална болест" за инвалидност, смърт, временна неработоспособност и временно намалена работоспособност поради трудова злополука и професионална болест;

- фонд "Безработица" за безработица.

Правата на осигурените лица са различни и зависят от вида на осигуряването и други обстоятелства и изисквания, регламентирани в Глава четвърта, Глава четвърта „а“ и Глава пета на КСО и в Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване.

Парични обезщетения при временна неработоспособност

Право на това обезщетение имат лицата, които упражняват трудова дейност и са осигурени за общо заболяване и майчинство и/или за трудова злополука и професионална болест, с вноски за фонд “Общо заболяване и майчинство” и/или за фонд “Трудова злополука и професионална болест”. Към тях спадат работниците и служителите, наети на работа за повече от 5 работни дни, или 40 часа, през един календарен месец; държавните служители; съдиите, прокурорите, следователите, държавните съдебни изпълнители, съдиите по вписванията и съдебните служители, както и членовете на Висшия съдебен съвет и инспекторите в инспектората към Висшия съдебен съвет; военнослужещите; членовете на кооперации, упражняващи трудова дейност и получаващи възнаграждение в кооперацията; лицата, които работят по втори или по допълнителен трудов договор; управителите, прокуристите и контролорите на търговски дружества и на едноличните търговци, синдиките и ликвидаторите, членовете на управителните, надзорните и контролните съвети на търговските дружества, както и лицата, работещи по договори за управление на неперсонифицираните дружества; упражняващите трудова дейност на изборни длъжности; самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват за общо заболяване и майчинство – лицата, регистрирани като упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност; лицата, упражняващи трудова дейност като еднолични търговци, собственици или съдружници в търговски дружества и физическите лица – членове на неперсонифицирани дружества; регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводителите и други.

Право на парично обезщетение за времето на отпуск поради временна неработоспособност се придобива при наличието на следните условия:

1. към деня на настъпване на временната неработоспособност лицето да е осигурено за общо заболяване и майчинство и да са внесени или дължими осигурителни вноски върху получено, начислено или неначислено трудово възнаграждение;

2. лицето да има най-малко 6 месеца осигурителен стаж като осигурено за общо заболяване и майчинство (не се отнася за лицата, ненавършили 18-годишна възраст и за придобиване право на парично обезщетение за трудова злополука и професионална болест). Шестмесечният стаж може да бъде прекъснат или непрекъснат, да е положен при различни работодатели, като не е задължително да е положен непосредствено преди излизането на лицето в отпуск поради болест;

3. да е разрешен отпуск поради болест, т.е. да е издаден болничен лист от органите на медицинската експертиза.

Осигурителят изплаща на осигуреното лице за първите три работни дни от временната неработоспособност 70 на сто от среднодневното брутно възнаграждение за месеца, в който е настъпила временната неработоспособност, но не по-малко от 70 на сто от среднодневното уговорено възнаграждение.

Ако лицето няма изискуемия 6 месечен осигурителен стаж, то няма право на парично обезщетение, но осигурителят изплаща възнаграждение за първите 3 работни дни от временната неработоспособност. Осигурителят не изплаща възнаграждение за първите три работни дни от временната неработоспособност в случаите, в които:

- след първите 3 работни дни временната неработоспособност продължава без прекъсване независимо дали е констатирана с първични болнични листове или с продължения на предходни болнични листове и независимо от това дали болничните листове са за едни и същи или за различни заболявания и причини за неработоспособност;

- временната неработоспособност е настъпила до 30 календарни дни от прекратяване на правоотношението или осигуряването;

- в случаите при бременност и раждане.

Паричните обезщетения на самоосигуряващите се лица за целия период на временната неработоспособност и при бременност и раждане са за сметка на ДОО.

Паричните обезщетения за временна неработоспособност се възстановяват от лицата за периода, за който им е отпусната пенсия за инвалидност за същото заболяване, с изключение на случаите, когато болничният лист е издаден при обективни данни за обостряне на състоянието, както и с интервенции, свързани с лечение на хроничното заболяване.

Паричните обезщетения на лица, които към деня на настъпване на временната неработоспособност са осигурени за общо заболяване и майчинство и/или трудова злополука и професионална болест по различни договори или на различни основания, се изплащат поотделно по всеки от договорите или за всяко от основанията.

Лицата, които работят като осигурени за общо заболяване и майчинство и/или трудова злополука и професионална болест по повече от един договор или основание за осигуряване при различни работодатели, трябва да представят пред всеки от работодателите отделни екземпляри болнични листове.

Паричното обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване, трудова злополука и професионална болест се изплаща от първия ден на настъпването до възстановяване на работоспособността или до установяване на инвалидност.

Когато временната неработоспособност е поради общо заболяване, трудова злополука или професионална болест и е настъпила до 30 календарни дни от прекратяването на трудовия договор или осигуряването, паричното обезщетение се изплаща за срока на неработоспособността, но за не повече от 30 календарни дни. В тези случаи паричното обезщетение не се изплаща на лица, които получават пенсия или обезщетение за оставане без работа, определено съгласно нормативен акт.

В случай че временната неработоспособност е настъпила преди прекратяване на срочни трудови и служебни правоотношения, договори за военна служба и договори за управление и контрол на търговски дружества, паричното обезщетение се изплаща за не повече от 30 календарни дни след прекратяване на правоотношенията или договорите. Ако временната неработоспособност е поради трудова злополука или професионална болест, паричното обезщетение се изплаща до възстановяване на работоспособността или до установяване на инвалидност.

Парично обезщетение за временна неработоспособност поради карантина или отстраняване от работа по предписание на здравните органи се изплаща за времето, за което осигуреният е под карантина, съответно времето на отстраняване от работа от здравните органи, ако осигуреният не може да бъде трудоустроен на друга подходяща работа през това време, но за не повече от 90 календарни дни през една календарна година.

На неработоспособните лица, изпратени от здравните органи на санаторно-курортно лечение, парично обезщетение се изплаща за целия им престой, включително до три календарни дни за пътуване, в размерите, определени съответно за общо заболяване или за трудова злополука и професионална болест.

Парично обезщетение при условията и в размера на паричното обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване се изплаща и за:

- гледане или належащо придружаване за медицински преглед, изследване или лечение в страната или в чужбина на болен член на семейството над 18-годишна възраст – на всеки осигурен до 10 календарни дни през една календарна година;

- гледане или належащо придружаване за медицински преглед, изследване или лечение в страната или в чужбина на болно дете до 18-годишна възраст – до 60 календарни дни през една календарна година общо за всички осигурени членове на семейството;

- гледане на дете под карантина до 18-годишна възраст, болно от заразна болест – до изтичането на срока на карантината;

- гледане на болно дете до 3-годишна възраст, настанено в заведение за болнична помощ заедно с осигурения – за времето, през което осигуреният е бил в заведението;

• гледане на здраво дете, върнато от детско заведение поради карантина – докато трае карантината.

За членове на семейството на осигуреното лице се считат неговите възходящи (майка, баща, баба, дядо, прабаба, прадядо) и низходящи (деца, внуци и правнуци) по права линия, съпругът и съпругата.

Дължимите от държавното обществено осигуряване парични обезщетения за временна неработоспособност се погасяват с изтичане на 3 годишна давност, считано от 1 януари на годината, следваща годината, за която се отнасят.

Необходимите документи за изплащане на парични обезщетения за временна неработоспособност са болнични листове, декларация по образец приложение № 15 към Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване с попълнени данни от осигурителя (самоосигуряващия се) относно правото на парични обезщетения. Анкетен лист се представя в случаите на битови злополуки.

Осигурените лица представят болничните листове и приложенията към тях на осигурителя си, който ги завежда в отделен дневник с вх. № и дата, които следва да се изискват от осигурените лица като доказателство, че са предадени на осигурителя. Документите се представят в съответното поделение на НОИ от осигурителите в срок до 15-о число на месеца, следващ този, през който осигуреното лице е представило документите за изплащане на обезщетението пред осигурителя. Самоосигуряващите се лица представят необходимите документи в срок до 15-о число на месеца, следващ този, през който е издаден болничният лист за изплащане на обезщетението, съответно от който се иска изплащане на обезщетението със заявление-декларация.

Необходимите документи за изплащане на паричните обезщетения се представят с придружително писмо по образец съгласно приложение № 8 на хартиен носител и опис по образец съгласно приложение № 9 към Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от ДОО (НИИПОПДОО).

Парични обезщетения за майчинство

Държавното обществено осигуряване предоставя обезщетения при настъпване на риска “майчинство”, както следва:

- парични обезщетения при бременност и раждане за срок от 410 календарни дни;
- парични обезщетения за отглеждане на малко дете до навършване на 2-годишна възраст на детето;
- парични обезщетения при раждане на дете, които се изплащат за срок от 15 календарни дни на осигурените бащи;

- парични обезщетения при раждане на дете след навършване на 6-месечна възраст на детето за остатъка до 410 календарни дни, които се изплащат на осигурените бащи и на осигурените осиновители;

- парични обезщетения при раждане на дете в случаите на смърт или тежко заболяване на майката/осиновителката на детето.

За придобиване право на парични обезщетения при бременност и раждане е необходимо към началото на отпуска лицата да са осигурени за общо заболяване и майчинство, да имат най-малко 12 месеца осигурителен стаж като осигурени за общо заболяване и майчинство. Дванадесетмесечният осигурителен стаж може да е прекъснат или непрекъснат и не е задължително да е положен непосредствено преди излизането в отпуск за бременност и раждане или при един и същ работодател. Необходимо е да е разрешен съответният вид отпуск при условия и ред, определени в Наредбата за медицинската експертиза и в Наредбата за работното време, почивките и отпуските (НРВПО) .

Отпускът за бременност и раждане, в размер 135 календарни дни, се разрешава от здравните органи въз основа на болнични листове и се разпределя по следния начин:

- за 45 календарни дни преди раждането – болничният лист се издава от лекаря, който осъществява наблюдението на бременната;

- за 42 календарни дни непосредствено след раждането – от лекаря, който е водил раждането. Ако раждането е станало без медицинско наблюдение – от лекар в лечебното заведение, в чийто район е станало раждането или от избрания лекар на майката или на детето;

- за 48 календарни дни – продължение на предходния болничен лист – от лекаря, при който е регистрирано детето, или от личния лекар на родилката.

Когато раждането стане след 45-те дни отпуск поради бременност, издава се нов болничен лист - продължение до деня на раждането. Когато раждането е станало преди изтичането на 45-дневния отпуск поради бременност и при преждевременно раждане, когато не е започнало ползването на 45-дневния отпуск, осигурената има право на остатъка или на неизползания отпуск поради бременност. Отпускът се включва в третия болничен лист, като се вписва размерът на неизползания отпуск поради бременност.

Отпускът за остатъка след 135-ия до 410 календарни дни се разрешава от работодателя въз основа на писмено заявление от майката до работодателя, акт за раждане на детето и декларация съгласно приложение № 7 към НРВПО.

Необходимите документи за изплащане на парични обезщетения при бременност и раждане са болнични листове за 135 календарни дни, декларация по образец, приложение № 15 към Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване, декларация по образец съгласно приложение № 1 към НИИПОПДОО – прилага се

към болничния лист след 42-рия ден от раждането; заявление-декларация за изплащане на парично обезщетение при бременност и раждане на основание чл. 50, ал. 1 и чл. 51 от КСО за остатъка от 135 до 410 календарни дни по образец, приложение № 2 към НИИПОПДОО заедно със заверени от осигурителя копия от заповедта за разрешаване на отпуска; ако детето не е български гражданин или чужд гражданин с издаден ЕГН, се прилага и копие от удостоверение за раждане; декларация по образец, приложение № 7 към НИИПОПДОО за личната банкова сметка, по която НОИ ще преведе полагащото се парично обезщетение.

Осигурената за общо заболяване и майчинство майка има право на парично обезщетение при бременност и раждане за срок 410 календарни дни, от които 45 дни преди раждането.

При прекратяване на осигуряването за общо заболяване и майчинство през време на получаване на обезщетение за бременност и раждане на лицето се изплаща парично обезщетение до изтичане на срока на обезщетението за бременност и раждане, т.е. до изтичане на 410 календарни дни по чл. 50 от КСО.

Парично обезщетение за отглеждане на малко дете

Право на парично обезщетение се придобива при наличие на следните условия:

- към началото на разрешения отпуск лицата да са осигурени за общо заболяване и майчинство;

- да имат най-малко 12 месеца осигурителен стаж като осигурени за общо заболяване и майчинство, който може да е прекъснат или непрекъснат и не е задължително да е положен непосредствено преди излизането в отпуск за отглеждане на дете;

- да им е разрешен отпуск за отглеждане на дете.

За допълнителния платен отпуск за отглеждане на малко дете на майката се изплаща месечно парично обезщетение в размер, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година. За 2013 г. определеният размер на обезщетението е 240 лв., а от 01.07.2013 г. – 310 лв.

Когато допълнителният платен отпуск за отглеждането на малко дете вместо от майката се ползва от бащата или от лицето, което е поело отглеждането на детето, се изплаща месечно парично обезщетение в размер, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. Самоосигуряващите се лица, които са осигурени за общо заболяване и майчинство, също така имат право на парично обезщетение за отглеждане на малко дете.

Паричното обезщетение за отглеждане на малко дете се изплаща, когато майката ползва отпуска за отглеждане на дете, ако детето е живо и не е дадено за осиновяване, не е настанено в детско заведение, включително и детска ясла,

майката не е лишена от родителски права, детето не се отглежда по програми за подкрепа на майчинството и не е в приемно семейство.

Когато бащата, бабата или дядото на детето ползват отпуска за отглеждането му, парично обезщетение се изплаща, ако детето е живо и не е настанено в детско заведение, включително и детска ясла, не се отглежда по програми за подкрепа на майчинството, не е в приемно семейство и правоотношението/осигуряването на майката не е прекратено.

Парично обезщетение за отглеждане на малко дете в размер 50 на сто от обезщетението за отглеждане на малко дете се изплаща на майката, ако детето е живо, не е дадено за осиновяване, не е настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка, майката не е лишена от родителски права, детето не се отглежда по програми за подкрепа на майчинството, не е в приемно семейство, майката не ползва отпуска за отглеждане на малко дете и не е дала съгласие отпусъкът да се ползва от бащата, бабата или дядото на детето.

Паричното обезщетение за отглеждане на малко дете в размер 50 на сто от обезщетението за отглеждане на малко дете се изплаща на бащата в случаите на смърт на майката или на лишаването ѝ от родителски права.

Посочените обстоятелства в зависимост от конкретния случай се декларират в заявление-декларация по образец, приложение № 4 към НИИПОПДОО.

При промяна в декларираните обстоятелства, която води до прекратяване изплащането на обезщетението, лицата са длъжни в срок от 3 работни дни да декларират промяната с декларация по образец, приложение № 12 към същата наредба.

Необходимите документи за изплащане на паричните обезщетения се представят с придружително писмо по образец съгласно приложение № 8 на хартиен носител и опис по образец съгласно приложение № 9 към НИИПОПДОО.

Парично обезщетение за безработица

Право на парично обезщетение за безработица имат лицата, за които са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд "Безработица" най-малко 9 месеца през последните 15 месеца преди прекратяване на осигуряването и които:

- имат регистрация като безработни в Агенцията по заетостта;
- не са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за ранно пенсиониране в Република България, или пенсия за старост в друга държава;
- не упражняват трудова дейност, за която подлежат на задължително осигуряване, включително работа по граждански договор или като самоосигуряващи се лица.

Минималния дневен размер на обезщетението за безработица за срок от 4 месеца получават безработните лица, чиито правоотношения са прекратени по тяхно желание или с тяхно съгласие, или поради виновното им поведение на основание чл. 325, т. 1 и 2, чл. 326 и 330 от Кодекса на труда, чл. 103, ал. 1, т. 1, 2 и 5, чл. 105, чл. 107, ал. 1, т. 1 - 4 от Закона за държавния служител, чл. 162, т. 1 и 6, чл. 163 и чл. 165, т. 2 и 3 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, чл. 245, ал. 1, т. 4, 6 и 8 от Закона за министерството на вътрешните работи и чл. 165, ал. 1, т. 2, 3 и 5 и чл. 271, т. 2, 3 и 5 от Закона за съдебната власт или по други закони, както и безработните лица, придобили право на обезщетение преди изтичане на три години от предходно упражняване на правото на обезщетение.

Паричното обезщетение за безработица се отпуска въз основа на заявление до териториалното поделение на НОИ, като за изчислението му се използва подадената информация по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО и данните, декларирани в подадените от лицата документи за отпускане на паричните обезщетения. В зависимост от осигурителния стаж се изплаща и обезщетението. При осигурителен стаж до 3 години се изплаща обезщетение 4 месеца, съответно – стаж от 5 до 10 години – 8 месеца; от 10 до 15 години – 9 месеца; от 15 до 20 години – 10 месеца; от 20 до 25 години – 11 месеца; над 25 години – 12 месеца.

Дневното парично обезщетение за безработица е в размер 60 на сто от среднодневното възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху който са внесени или дължими вноски за фонд “Безработица” за последните 24 календарни месеца, предхождащи месеца на прекратяване на осигуряването, и не може да бъде по-малко от минималния дневен размер на обезщетението за безработица, определени със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за всяка календарна година. За 2013 г. този размер е 7,20 лв.

Изплащането на паричното обезщетение за безработица се спира за периода, през който лицето получава обезщетение за временна неработоспособност или обезщетение за оставане без работа на основание чл. 222, ал. 1 от Кодекса на труда, чл. 106, ал. 2 и чл. 107, ал. 3 от Закона за държавния служител и чл. 58, ал. 3 от Закона за висшето образование.

Времето, през което лицето получава обезщетение за безработица, се признава за осигурителен стаж без да се правят осигурителни вноски. За този период безработното лице е осигурено за здравно осигуряване, като осигурителните вноски се внасят от републиканския бюджет.

Еднократна помощ при смърт на осигуреното лице

Право на еднократна помощ при смърт на осигуреното лице, съгласно КСО, имат неговите съпруг (съпруга), деца, родители.

Децата на починалото лице имат право на тази помощ, независимо от това дали са учащи се или не са учащи се, дали са пълнолетни или са непълнолетни, а

родителите на починалото лице имат право на помощта, независимо от това дали са били издържани от него.

Не се изисква правоимащите лица – съпругът/съпругата, децата и родителите на починалото лице да са осигурени. Необходимо условие за придобиване право на помощта е починалото лице да е било в кръга на осигурените по КСО към датата на смъртта си. Без значение е дали лицето е било осигурено за общо заболяване и майчинство, инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт, трудова злополука и професионална болест и безработица; за трудова злополука и професионална болест или само за инвалидност поради общо заболяване, за старост и за смърт.

Размерът на еднократната помощ се определя за всяка календарна година със Закона за бюджета на ДОО, който за 2013 г. е 540 лв.

Общият размер се разпределя поравно между всички правоимащи лица.

Когато от удостоверението за наследници и от декларациите за обстоятелството дали родителите на починалото лице са живи е видно, че право на еднократна помощ при смърт на осигуреното лице имат и лица, които не са я поискали, помощта се изплаща пропорционално само на поискалите я лица. Останалите правоимащи лица могат да поискат полагащата им се пропорционална част от помощта в 3-годишния давностен срок по КСО.

Парична помощ за инвалидност поради общо заболяване, когато осигуреното лице няма необходимия осигурителен стаж за отпускане на пенсия за инвалидност поради общо заболяване

Право на такава помощ имат лицата, осигурени за общо заболяване и майчинство, инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт, трудова злополука и професионална болест и безработица, включително и лицата, осигурени за посочените рискове без безработица и самоосигуряващите се лица, осигурени за общо заболяване и майчинство, инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт. Такава помощ може да бъде отпусната само веднъж, считано от датата на инвалидизирането.

За да се изплати помощта, е необходимо да е направен отказ от териториалното поделение на НОИ за отпускане на пенсия за инвалидност поради общо заболяване поради недостатъчен осигурителен стаж на лицето и то да е осигурено за общо заболяване и майчинство към датата на инвалидизиране. Правопораждащата дата за изплащане на помощта е датата на инвалидизирането, посочена в експертното решение на ТЕЛК/НЕЛК.

Помощта е в размер на паричното обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване, определен съгласно разпоредбите на КСО за 60 работни дни и се изчислява както парично обезщетение за временна неработоспособност по реда на КСО и на НИИПОПДОО за периода от 18 календарни месеца, предхождащи месеца, в който е датата на инвалидизирането.

Помощта се изплаща срещу представяне на заявление-декларация по образец, копия от експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК и разпореждане за отказ за отпускане на лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване. Помощта се изплаща по декларирана от лицето лична разплащателна или безсрочна спестовна банкова сметка в срок 15 работни дни от представяне на документите в НОИ.

Парични помощи за профилактика и рехабилитация

Право на парична помощ за профилактика и рехабилитация за сметка на НОИ имат всички лица, които отговарят на условията за участие в програмата. Те трябва да са осигурени за общо заболяване, майчинство и/или трудова злополука и професионална болест. За тях трябва да са внесени или дължими осигурителни вноски за период от шест последователни календарни месеца, предхождащи месеца, през който се провежда профилактиката и рехабилитацията. Заболяването им трябва да е диагностично уточнено, за което към съответния момент лекуващият лекар да е установил необходимост от провеждане на рехабилитация.

Право на парична помощ за профилактика и рехабилитация имат и лицата, получаващи лична пенсия за инвалидност, които не са навършили съответната възраст за пенсиониране, не са осигурени и срокът на инвалидността в експертното решение на ТЕЛК не е изтекъл.

За самоосигуряващите се лица е въведен декларативен принцип за удостоверяване за внесени осигурителни вноски за съответните рискове. Лицата попълват "Декларация за ползване на парична помощ за профилактика и рехабилитация от самоосигуряващи се лица" по образец, утвърден от управителя на НОИ.

Паричната помощ от НОИ се предоставя еднократно за всяка календарна година, при условие че лицето отговаря на определените условия.

Паричните помощи за профилактика и рехабилитация се разходват по условията и реда, определени с Наредба № 1 от 13 февруари 2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация. НОИ финансира и контролира дейността по профилактика и рехабилитация чрез териториалните си поделения.

Лицата, осигурени само за трудова злополука и професионална болест, имат право на парични помощи за профилактика и рехабилитация само в случай на трудова злополука и професионална болест.

Паричната помощ за всяко правоимащо лице включва:

1. средствата за не повече от общо 4 основни диагностични и терапевтични процедури дневно (вкл. прегледите и изследванията) по цени, утвърдени от Надзорния съвет на НОИ;

2. средствата за ношувки по цена, утвърдена от Надзорният съвет на НОИ, без доплащане от правоимащите лица;

3. частична парична помощ за хранене в размер на 5,00 лв. за един храноден. За деня на постъпване и деня на напускане Националният осигурителен институт заплаща общо 5,00 лв. частична парична помощ за хранене.

Лицата получават право на парични помощи за профилактика и рехабилитация еднократно в една календарна година за 10 дни престой.

Необходимите документи за издаване на удостоверение за ползване на парична помощ за профилактика и рехабилитация са следните:

1. Медицинско направление, издадено от лекуващия лекар с документирано заболяване, за което е необходимо провеждане на профилактика и рехабилитация, придружаващи заболявания, ако има такива, медицинските мотиви за рехабилитацията, както и съответните медицински изследвания;

2. Документ за самоличност;

3. Документ по образец, удостоверяващ осигурителните права на лицето;

4. Лична амбулаторна карта и/или медицинска документация, удостоверяваща настоящото и миналото здравно състояние на лицето – епикризи, изследвания, снимки, електрокардиограми и други документи според конкретния случай.

Лицата трябва да представят цялата медицинска документация, която доказва наличието на заболяването, отразено в медицинското направление като показано за вторична профилактика и рехабилитация;

5. Експертно решение на ТЕЛК, респективно на НЕЛК, както и декларация по образец, че не са осигурени – за лицата с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто;

6. Разпореждане за приемане на злополуката за трудова – за лицата, претърпели трудова злополука;

7. Експертно решение за признаване на професионална болест – за лицата с професионална болест.

Лицата представят описаните документи в териториалното поделение на НОИ по постоянен или настоящ адрес в срок до 10 работни дни преди датата на постъпване при изпълнителите на дейността по профилактика и рехабилитация.

Удостоверение не се издава на лица със здравословни противопоказания за провеждане на профилактика и рехабилитация.

Библиографска справка

Кодекс за социално осигуряване (КСО)

Наредба за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване (НИИПОПДОО).

Наредба за медицинската експертиза

Наредба № 1 от 13 февруари 2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация

Наредба за работното време, почивките и отпуските (НРВПО)

Наредба за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица

BENEFITS AND GRANTS PAYABLE BY THE NATIONAL SOCIAL SECURITY INSTITUTE (NSSI)

Aspasiya Petkova

Social Security and Health Expert

Summery:

Key words:	
<i>Scope of coverage</i>	<i>State social security provides, in case of sickness, disability, maternity, unemployment, old age and death, benefits and grants which replace employment remuneration. When the insured are not in a position to work due to various reasons, the state provides to the entitled individuals benefits which are payable under the relevant procedure and provided certain conditions are met.</i>
<i>Social security information</i>	
<i>Sickness benefits</i>	
<i>Maternity benefits</i>	<i>The rights of the insured are directly related to the type of social security to which they are liable under the provisions of the Social Insurance Code. Provided certain requirements are met, the insured are entitled to benefits and grants payable by the National Social Security Institute. Benefits and grants are being paid for periods, and in amounts, set out in the Ordinance on Working Hours, Rest Intervals and Holidays, the Ordinance on Medical Expertise, the Ordinance on Calculation and Payment of Benefits and Grants by the State Social Security.</i>
<i>Child care benefits</i>	
<i>Grants</i>	